

Täysistunto

Torstai 17.5.2018 klo 16.03—18.18

2.6. Suullinen kysymys huono-osaisimpien työttömien asemasta (Heli Järvinen vihr)

Suullinen kysymys SKT 71/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Järvinen.

Keskustelu

16.38 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Anna-Maija Tikkanen on tällä viikolla antanut kasvot kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville suomalaisille työttömille — rohkea teko. Hän on antanut kasvot pitkäaikaissairaille, joiden on kaikkein vaikeinta saada työtä, ja juuri näitä työttömiä hallitus on kohdellut erityisen kaltoin. Heidän työttömyysturvaansa on leikattu, sen tasoa on leikattu, ja aktiivimallin leikkurikin toimii kaikkein automaattisimpana juuri näitä työttömiä kohtaan. Ja, rouva puhemies, näitä työttömiä on paljon.

Työ- ja elinkeinoministeriön oman laskelman mukaan jopa puolet työttömistä kaipaa enemmän sosiaali- ja terveyspalveluita kuin varsinaisia työllisyyspalveluita. Siksi kysyn, työministeri Lindström: mitä ja millaisia toimia te aiotte tehdä helpottaaksenne juuri näiden työttömien asemaa ja tilannetta?

16.39 **Työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä, asiallinen kysymys, ja vastaan siihen asiallisesti.

Eli yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa me olemme riihessä päättäneet muun muassa siitä, että nyt selvitetään tämän työttömyyden rakennetta, koska ollaan tunnistettu se. Ja se palaute, joka kentältä tulee, on sellaista, että joka alueella työttömien joukossa on ihmisiä, jotka eivät kuulu työvoimapalveluiden piiriin vaan kuuluvat johonkin muuhun eli muun muassa sosiaalipalveluiden piiriin. Tämä täytyy selvittää ensiksi, jotta voidaan sitten päättää niistä toimenpiteistä, mitä heille tehdään. Tämä työ on käynnistetty. Raija Kerätär ja Tuija Oivo selvittävät tätä ja sen jälkeen tekevät toimenpide-esityksiä, joihin sitten hallitus reagoi. Eli me olemme tunnistaneeet tämän ongelman, ja ilman muuta tähän tartutaan.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Järvinen jatkaa.

16.40 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ilman muuta hyvä, että selvitetään, mutta näillä ihmisillä on hätä, ja se hätä on tänään. Hallitus on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2018 vp

tehnyt monia toimia juuri heidän asemansa heikentämiseksi: Terveystieteiden tutkimuksen asiakasmaksuja on korotettu, lääkekattoja on korotettu, diabeteslääkkeiden korvauksia on leikattu. Sote-uudistus uhkaa purkaa työttömien palvelut, joita Kela, kunnat ja TE-toimistot tuottavat yhdessä. Samaan aikaan hallitus on itse arvioinut pelkän aktiivimallin ajavan yhä useampia pitkäaikaistyöttömiä toimeentuloluukulle, mistä on kaikkein vaikeinta nousta. Eikä tässä vielä kaikki. Hallitus on vähentänyt ammatillisen työvoimakoulutuksen rahoitusta jyrkästi, peräti 75 prosenttia, eli vain neljännes siitä on jäljellä.

Mikä on nyt hallituksen viesti Anna-Maija Tikkaselle ja hänen kaltaisilleen työttömille, joilla ei näy toivoa paremmasta?

16.41 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ylipäätään siis työvoiman yhteispalveluita, TYP-palveluita, joissa siis on tätä monialaista palvelua, tulevaisuudessakin on tarjolla tässä kasvupalvelu-uudistuksessa, eli niitä ei olla lakauttamassa. Niitten tarve on tunnistettu.

Pitää muistaa, että työttömyyden laskun tässä mennessä eteenpäin myös pitkäaikaistyöttömyys on laskenut merkittäväällä tavalla, yli 120 000:sta noin alle 90 000:een. Heitä on vielä liikaa, ja me olemme tunnistanee sen, että me olemme lähestymässä rakenteellisen työttömyyden rajaa eli sellaista rajaa, että nämä palvelut, joita meillä nyt on tarjolla työvoimapuolella, eivät riitä, ja sen takia tarvitaan sosiaalisia palveluja ja muita yksilöllisempiä palveluita. Tiedän, että tämä ongelma on tässä ja nyt, mutta hallitus on tehnyt toimenpiteitä ja koko ajan seuraa tätä tilannetta ja tekee tarvittaessa myös uusia päätöksiä, jotta voitaisiin vastata tämän esimerkin mukaisen henkilön ongelmiin.

16.42 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäisen uuden päätöksen pitäisi olla se, että aktiivimallissa aktiivitoimenpiteeksi kelpaavat esimerkiksi Kelan kuntoutus ja terveydelliset toimenpiteet. Se purisi suoraan tähän kohderyhmään. Nyt he ovat kuntoutuksessa mutta he menettävät rahansa sen vuoksi, että aktiivimalli on niin kohtuuton.

Me kaikki tunnistamme sen, että on ihmisiä, jotka tarvitsevat sekä työvoimapalveluja että sosiaali- ja terveystieteiden palveluja. Iso huoli on se, että tässä koko maakuntauudistuksessa ja sote-uudistuksessa käy niin, että työttömän terveystarkastukset ovat jatkossa suoran valinnan piirissä, kuntoutus on setelin varassa, aikuissosiaalityö on sote-liikelaitoksessa, osa palveluista voi olla henkilökohtaisen budjetin puolella, ja sitten pistetään työvoimapalvelut markkinoille. Miten te tässä luotte integraatiota, kun TYP-lakia ollaan purkamassa?

16.43 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Filatov kuvasi sellaisen skenaarion, jossa mikään taho ei tietäisi, mitä toinen tekee, ja sellaisen tilanteen, jossa tieto ei kulkisi ja jossa kukaan ei katsoisi asiakasta tai potilasta, tätä samaa henkilöä, samasta suunnasta. [Ben Zyskowitz: Sehän on nykytilanne!] Oma arvioni on, että kuvasitte paljolti myös sellaisen maiseman, joka on tämän päivän palvelujen nykytila. Täällä opposition keskuudessa aika epäkiitollista suosiota nauttiva sote-maakuntauudistus voi minusta ihan vilpittömästi katsoen olla suuri vahvuus nimenomaan pitkäaikaistyöttömän kannalta. Kun samassa vastuutahossa on yhteinen intressi siitä pitkäaikaistyöttömästä, sekä hänen sosiaalipalveluistaan, hänen terveydestään että työllistymisestään ja siihen liittyvästä tuesta, olen aivan varma, että se on pohjimil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2018 vp

taan asiakkaan etu ja siinä toteutuu se aiemmissakin keskusteluissa esiin nostettu integraatio. Ajattelen tästä tilannearvion toisin kuin edustaja Filatov.

16.44 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sain yhteydenoton keski-ikäiseltä työttömältä. Hän oli saanut enimmäisajan sairauspäivärahaa, ja vaikka hän oli edelleen työkyvytön, niin hän saadakseen edes jotain etuutta ilmoittautui työvoimatoimistoon työttömäksi työnhakijaksi. Hän sai työttömyysturvaa mutta aktiivimallin perusteella alennettuna. Tällaisia työttömiä on hyvin paljon. Eli sama henkilö saadakseen työttömyysturvaa ilmoittautui työkyvyttömänä työvoimatoimistoon, mutta hänen työttömyysturvaansa alennettiin, kun hän ei kyennyt täyttämään edes aktiiviehtoa. Onko tämä johdonmukaista, arvoisa ministeri?

16.45 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totta kai me olemme tunnistanee jo alusta saakka, että aktiivimallissa on täydentävien toimenpiteiden tarvetta, ja sitähan me olemme tehneet. Me seuraamme, kuuntelemme tätä palautetta ja tarvittaessa teemme kuten eduskunta on edellyttänyt meiltä. [Markus Mustajärven välihuuto] — Kyllä. Tämä viesti on tullut myös minulle, ja tiedän, että tämä on ongelma. — Totta kai hallitus näihin tarttuu tarvittaessa [Välihuutoja vasemmalta] ja tekee täydentäviä toimenpiteitä, jos niille on tarvetta. Sen takia on erittäin tärkeää, että tätä palautetta tulee.

16.45 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä hallituksen kannattaisi katsoa peiliin, kun arvioi sitä kokonaisuutta, mitä hallituksen politiikka on ollut pienituloisille suomalaisille ihmisille. Siellä on kovia leikkauksia, joista useat kohdistuvat samoille ihmisille: diabetes- ja keliakiakorvausten leikkaukset, sairaus- ja matkakorvausten leikkaukset, perusturvan jäädytys ja aktiivimallin leikkuri — joka Kelan asiantuntijoiden mukaan ei edes kannusta työntekoon, vaan sen vaikutus on ollut olematon, elikkä se entisestään leikkaa lähes 5 prosenttia ansioista niiltä työttömiltä, jotka ovat kaikkein vaikeimmin työllistymässä. Ja nyt asiantuntijat arvioivat, että hallituksen sote-uudistus itse asiassa hajottaa myös niitä hyviä asioita, mitä on saatu aikaan. Eli kaikkein heikko-osaisimmat ihmiset itse asiassa joutuvat sen eteen, että voi olla, että palveluita rajoitetaan ja asiakasmaksuja korotetaan, jolloin eriarvoisuus vain kasvaa. Pirkanmaalla on ollut hyvä kokeilu siitä, miten työttömille on saatu sote-palveluja aikaan kuntapohjaisesti, työllisyystilanne on siellä kohentunut. Sekin loppuu tässä uudistuksessa. Ministeri Orpo, arvioitko te ollenkaan teidän politiikkanne [Puhemies koputtaa] kokonaisvaikutuksia heikko-osaisimmille suomalaisille ja oletteko valmiita muuttamaan suuntaa?

16.46 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toistan ensi alkuun sen, että kun siirrytään siihen, että on vahvemmat järjestäjät nykyisen hyvin sekavan kokonaisuuden jälkeen, niin siinä on todella mahdollisuus koota yhteen kaikkein heikoimpienkin ihmisten palveluja, on kyse sitten työttömistä tai vähävaraisista ihmisistä tai ihmisistä, jotka eivät pysty itsestään huolehtimaan. Se on todella mahdollista vahvempien järjestäjien kautta.

Mitä tulee hallituksen politiikkaan, minä toivon, että nyt nähtäisiin se, että tämän hallituksen aikana Suomi on kääntynyt merkittäväällä tavalla positiiviseen suuntaan. Lähes 100 000 ihmistä enemmän on töissä, velkaantuminen on taittunut, yritykset investoivat ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2018 vp

palkkaavat lisää väkeä. 100 000 ihmistä on päässyt pois työttömyydestä oman toimeentulon piiriin, ja he pystyvät parantamaan heidän asemaansa. Ja kun me pystymme tätä kautta saamaan meidän julkista taloutta kuntoon, niin tässä maassa on varaa tulevaisuudessakin — siis tulevaisuudessakin — pitää huolta heikoimmassa asemassa olevista. [Puhemies koputtaa] Jos tätä muutosta ei olisi saatu käyntiin, me olisimme ajaneet päin seinää, ja silloin vasta heikoimman ihmisen asema olisi ollut huono.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän vielä kaksi kysymystä, ja ensimmäisen niistä tekee edustaja Ihalainen.

16.48 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pitkäaikaistyöttömyys on laskenut, mutta edelleenkin meillä on yli 80 000 pitkäaikaistyötöntä. Meillä on 70 000 nuorta aikuista, jotka eivät ole koulutuksessa eivätkä työssä ja ovat vähän ohuesti kiinni yhteiskunnassa. Nämä vaativat erityistoimia. Meillä on kolmannen sektorin toimijoita, joille on asetettu tällainen 3 000 hengen katto, ja ne ovat suurissa vaikeuksissa, tahot, jotka tekevät arvokasta työtä pitkittyvän työttömyyden keskuudessa.

Mutta minun varsinainen asiani on: Ovatko tässä yhteiskunnassa arvot koventuneet? Ovatko arvot koventuneet? Tämä Anna-Maija Tikkasen tarina kertoo vähän siitä. Missä on myönteisen, välittämisen ja ihmisarvon kunnioittamisen kulttuuri tässä maassa?

16.48 Työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka nämä tarinat, joita tulee, ovat tietenkin tosia ja aina sille yksilölle erittäin raskaita, siitä huolimatta — liittyen siihen, ovatko arvot koventuneet — itse väittäisin, että kun tämän hallituksen tavoite on saada ihmisiä töihin, se on sitä parasta sosiaaliturvaa ja se on sitä, mitä me haluamme tehdä, että ihmiset todellakin pääsisivät työelämään kiinni. Tämä kolmannelle sektorille asetettu 3 000 henkilön katto: olen antanut meidän virkamiehillemme tehtäväksi selvittää, voisiko se mennä, edeltäjäni ideoimana, kriteerien kautta enemmän kuin luvun kautta, jolloin saataisiin se tavoite, mikä hallituksella on, että olisi oikeasti sellaisia toimijoita, jotka tähtäävät siihen työllistymiseen ja siihen, että tämä putki työelämään sujuisi, eikä niinkään, että ne ihmiset pyörivät niissä samoissa toimenpiteissä. Meillä on valtava ongelma siinä, että ihmiset ovat väärissä palveluissa, ja sitä ongelmaa me pyrimme näillä lukuisilla toimenpiteillä ratkomaan, jotta ihmiset ovat oikeassa paikassa oikeitten toimenpiteiden kohteena.

16.50 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömistä ja pätkätyöntekijöistä monet elävät alle köyhyysrajan. Heidän toimeentulonsa on hyvin vaikeaa, koska heidän taloutensa ei kehity tämän talouskasvun aikana. Heillä on viimeisenä turva-verkkona, voisiko sanoa, nämä sadattuhannet järjestöt ja kolmannen sektorin toimijat, jotka tässä yhteiskunnassa heitä auttavat. Yhdet toimijat ovat ruoka-aputyötä tekevät järjestöt, joita Suomessa on noin nelisensataa. Nyt Helsingissä muun muassa ollaan suunnittelemassa sitä, että nämä ruoka-apua hakevat tulisi saattaa aktiivisen toiminnan piiriin. Nyt kun me olemme itse kukin eri kunnissa myös päätöksentekijöitä, niin kysynkin: Onko kohtuullista, että me edelleen heiltä odotamme vieläkin joitain nöyryyttäviä toimenpiteitä, jotta he saavat edes sen ruokakassin kotiinsa, kun rahat eivät riitä sen ostamiseen? Voisimmeko me jollakin tavalla näitä kovia arvoja pehmentää? Meillä on esimerkiksi Sitra, joka on eduskunnan juhlarahasto. Se rahoittaa tällaisia toimenpiteitä, joilla ne ruokajonot [Pu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2018 vp

hemies koputtaa] pitää saada pois, kuten esimerkiksi [Puhemies: Kysymys!] Vantaan Yhteisen pöydän projektin kautta. Voisimmeko me jollakin tavalla olla armollisempia näitä köyhiä kohtaan?

16.51 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä oli merkittävä arvopohjainen kysymys yhteiskunnan kaikista heikoimassa asemassa olevista ihmisistä. Vastaisin, että oma näkemykseni on tässä kysymyksessä erilainen kuin edustaja Niikon. Hallituksen linja tässä kysymyksessä juuri myös ministeriön varoilla tuettujen kärkihankkeiden kautta on hakea armollisuutta, osallisuutta ja kokemusta yhteenkuuluvuudesta, niin että arvomaailmassa minusta aika kova ratkaisu, jonottaminen ruoasta, voisi päättyä ja ihmiset voisivat saada sen ruokakassin ohessa myös kokemuksen yhteenkuuluvuudesta ja siitä, että joku välittää heidän elämästään muutenkin kuin että vain leipä olisi suussa sillä ihmisellä, jonka tulot ovat pienet ja toimeentulo heikko. Tämä on selvästi näkemyserokysymys, jossa hallitus on valinnut linjan tukea sellaista Suomea, jossa köyhälläkin ihmisellä on oikeus osallisuuteen.

Kysymyksen käsittely päättyi.